

Aanbrengen en aanvoeren duiden dit echter niet nader aan en kunnen dus ook in de plaats van de andere werkwoorden gebruikt worden. Aandragen, aankruisen, aanslepen geven te kennen, dat het door dragen, kruisen, slepen geschiedt. Aandragen kan niet met een grote hoeveelheid plaats hebben en gebeurt door middel van een levend wezen. Aanslepen drukt uit dat het met moeite geschiedt, hetzij met de handen, hetzij met behulp van trekkracht.

14. AANBRENGEN, AANGEVEN, VERKLIKKEN.

Aanbrengen duidt aan dat men een onrechtmatige daad ter kennis van de overheid brengt, vooral wanneer dit gebeurt uit wraak, boosaardigheid of hoop op beloning en men zelf niet de benadeelde persoon is. Is men zelf de beledigde partij of is men ambtshalve verplicht de zaak ter kennis van het gerecht te brengen, dan gebruikt men : **aangeven**.

Verklikken is een woord dat alleen in de schoolwereld thuisheert; het is onedeler dan *aanbrengen* en behelst een afkeurend oordeel over die handelwijze.

Die jongen bracht alles van zijn makkers bij de onderwijzer aan. Hij bracht alle overtredingen bij de politie aan.

De diefstal werd bij het gerecht aangegeven.

15. AANBRENGEN, OVERBRENGEN.

Als men een tijding of een mededeling **aanbrengt**, spreekt men uit zijn eigen naam; als men ze **overbrengt**, is men door een ander gezonden. Men zegt dus :

Een boodschap overbrengen
en niet :
aanbrengen.

16. AANDACHT, OPLETTENDHEID, OPMERKZAAMHEID.

Er is een opklimming in deze drie woorden.

Aandacht betekent gewoon het vestigen van zijn gedachten op een bepaalde zaak.

Het is mijn aandacht ontgaan. Ieder stond met open mond en gespannen aandacht de tovenaars aan te staren.

Oplettendheid drukt uit dat men tevens nadenkt over hetgeen men waarneemt, dat men er niet vluchtig over heenloopt, maar er bij verwijlt en het overweegt.

Dit werk eist een bestendige oplettendheid. Men moet hierbij met zorg een oplettendheid te werk gaan.

Opmerkzaamheid drukt uit dat men de zaak in haar verschillende kenmerken beschouwt en leert kennen.

Hij schonk nu en dan zijn opmerkzaamheid aan het gothische beeldhouwwerk. Op dit belangrijk punt vestig ik nog uw opmerkzaamheid.

17. AANDACHTIG, OPLETTEND, OPMERKZAAM.

Men is **aandachtig** als men zijn gedachten bij een zaak bepaalt en aan niets anders denkt.

De redenaar vond aandachtige toehoorders. De kinderen luisterden aandachtig naar het verhaal.

Men is **oplettend** als men zich moeite geeft het gehoorde te overwegen, als men aandachtig luistert naar wat geleerd en gezegd wordt ten einde het in zich op te nemen, te verwerken.

Geen zijner woorden ging voor de oplettende hoorder verloren.

Men is **opmerkzaam** als men tracht de zaak te begrijpen, door al haar kenmerken in hun onderling verband na te gaan, het gehoorde of gelezene in de geest op te nemen en te verwerken en er zo mogelijk gevolgen uit af te leiden.

Hij was bij het laatste gedeelte van het verhaal steeds opmerkzamer geworden.

18. AANDEEL, AANDEELBEWIJS.

Aandeel is het bewijsstuk van een bepaald aandeel in een zaak, bedrijf, eigendom, geldlening, enz.

Aandeelbewijs wordt gebruikt als men bepaaldelijk het bewijsstuk bedoelt, afgescheiden van het denkbeeld van het daaruit voortvloeiend recht. Bij verkorting gebruikt men hiervoor echter ook wel het woord **aandeel**.

Nieuwe aandelen worden uitgegeven om het kapitaal te vergroten; men geeft nieuwe aandeelbewijzen, als de oude onbruikbaar zijn geworden.

19. AANDOEN, AANTREKKEN, AANSCHIETEN, OMDOEN.

Algemene betekenis : een deel van het lichaam van een kledingstuk, sieraad, enz. voorzien.

Aandoen wordt gebruikt in algemene zin, wanneer men niet in bijzonderheden wil treden.

Doe uw jas aan en ga mee. Zijn handschoenen (een ring, een armband) aandoen.

Aantrekken en **aanschieten** duiden op de wijze, waarop de kledingstukken aangebracht worden, hetgeen gedeeltelijk van hun vorm afhangt.

Aantrekken duidt aan, dat het kledingstuk over lichaamsdelen heen wordt getrokken; het wordt dus alleen gezegd van kledingstukken, die geheel of gedeeltelijk gesloten zijn, en dus een deel van het lichaam geheel omringen, als kousen, schoenen, broek, enz.

Een kind kousjes aantrekken. Wie de schoen past, die trekke hem aan. Help mij eens mijn jas aantrekken.

Aanschieten veronderstelt een snelle beweging en geeft te kennen, dat het aanbrengen vlug of met haast geschiedt.

Zodra ik het rumoer hoorde, schoot ik mijn jas aan en liep naar buiten. Haastig schoot hij zijn pantoffels aan.

Omdoen wordt alleen gezegd van kledingstukken, die het gehele lichaam ofwel de hals geheel omgeven. Wanneer lichaam of hals niet geheel omringd zijn, gebruikt men **aandoen**.

Bij **omdoen** komt nog het bijdenkbeeld, dat men met enige zorg te werk gaat, in tegenstelling met het achteloze omslaan en omwerpen.

Een das (een boordje, een halsketting) omdoen.

20. AANDOEN, TREFFEN, ROEREN, SCHOKKEN.

Aandoen is het verwekken van een gevoel van weemoed of droefheid, van medelijden en soms ook van vreugde.

Synoniemen



Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.



J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

